

Kovács József

A NATO HARCÁSZATI LÉGIERŐ VEZETÉSE ÉS A NATO KOMPATIBILITÁS

Hazánk 1999 márciusában a NATO teljes jogú tagja lett. A NATO-tagság elnyerésével azonban nem oldódtak meg azok a feladatok, amelyek teljesítése elengedhetetlen a NATO tagállamaival való sokoldalú — többek között katonai — együttműködéshez. Ezek között a feladatok között már a csatlakozás küszöbén is kiemelt jelentősége volt a Magyar Honvédség NATO-kompatibilitása megteremtésének. Ennek a feladatnak a sikeres megoldása a teljes körű katonai együttműködés szempontjából továbbra is döntő fontosságú marad. Bár a Magyar Honvédség egyes egységei és elemei már képesek a NATO keretein belül teljesíteni feladataikat, a meglévő kompatibilitás kiszélesítése, illetve a teljes NATO-kompatibilitás elérése a jövőben is a Honvédség fontos feladatai között szerepel majd. Ahhoz, hogy ezt a feladatot sikeresen oldjuk meg, tudni kell, hogy mit is értünk „kompatibilitás” alatt, milyen területeken merülhet fel a kompatibilitás kérdése és az egyes területeken milyen konkrét feladatok merülhetnek fel a kompatibilitás megteremtésében. A kérdésfelvetés jogosságát és a probléma napirenden tartását igazolják a közelmúltban a hazai sajtóban megjelent, a NATO katonai vezetőinek kritikai megjegyzéseiről szóló tudósítások is. [5, 11]

A KOMPATIBILITÁS FOGALMA ÉS SZINTJEI

A kompatibilitás, mint fogalom, eddig elsősorban a műszaki életben, főleg a számítástechnikában nyert értelmezést. A különböző lexikonok és értelmező szótárak nagyjából azonosan határozzák meg a kompatibilitás fogalmát. A fogalom értelmezése a NATO-ban ezeknél a meghatározásoknál szűkebb körű: „két vagy több alkatrésznek, berendezési elemnek vagy anyagnak ugyanabban a rendszerben vagy környezetben való, egymás zavarása nélküli létezési, illetve működési képessége.” [1]

A hazai közéletben is elmondható, hogy katonai szakmai körökben is a „kompatibilitás” fogalma a fentiekől eltérő, szélesebb körű értelmezést nyert. Ez az értelmezés a „rendszer szemléleten” alapszik, és abból indul ki, hogy nemcsak műszaki rendszerek léteznek. Néhány sajátos szempont figyelembevételével így a kompatibilitás fogalma kiszélesíthető és értelmezést nyer a „NATO-kompatibilitás” kifejezés is. [8]

Megjegyzendő, hogy a közéletben széleskörűen használt „kompatibilitás” — fogalom tartalmának inkább felel meg az „interoperabilitás” kifejezés:

„... a nemzetközi együttműködési készségre utaló kifejezés. A haderők tekintetében feltételezi, hogy a meghatározott szövetségen belül a katonai szervezetek vezetése és haditechnikai eszközökkel való felszereltsége lehetővé teszi a szoros együttműködést, a törzsek közötti normális kommunikációt,...vagyis mindazt, ami a kitűzött cél elérését optimális erőbevetéssel lehetővé teszi.” [7]

Más a NATO-ban használatos meghatározás szerint az interoperabilitás: „a rendszereknek, egységeknek vagy erőknél a más rendszereknek, egységeknek vagy erőknél való szolgáltatások nyújtási, illetve azoktól való szolgáltatások fogadási képessége, továbbá az így kicserélt szolgáltatások oly módon történő felhasználása, amely lehetővé teszi a hatékony együttműködést.” [1]

Ha tehát a NATO-ban használatos meghatározásokat vizsgáljuk, akkor a kompatibilitás megteremtése csak az első lépés az együttműködéshez, amelyet feltétlenül követnie kell az interoperabilitás megteremtésének.

A közéleti szóhasználat elterjedtsége és rögzültsége miatt a „kompatibilitás” illetve „NATO-kompatibilitás” kifejezéseket a továbbiakban a legszélesebb körű értelmezés szerint használjuk.

Nevezük a továbbiakban kompatibilitási szinteknek azokat a területeket, amelyek két rendszer összekapcsolása során felmerülhet a kompatibilitás megteremtésének feladata [8]. A „kompatibilitási szintek” vizsgálata során elengedhetetlen a rendszerszemlélet azon fontos alapelveinek figyelembe vétele, mely szerint a „rendszer — alrendszer — elem”, illetve esetünkben a „szint — alszint — elem” relatív fogalmak, elkülönítésük, szétválasztásuk és értelmezésük csak nézőpont kérdése. A „kompatibilitási szint” fogalma tükrözi az egyes területek egymásra épülésének lehetőségét és azt, hogy ezek a területek egymástól nem függetlenek. A kompatibilitási szint bevezetése, az egyes szintek vizsgálata lehetővé teszi számunkra a kompatibilitás megteremtésében jelentkező feladatok pontosabb megfogalmazását, azok megfelelő módon történő megszervezését és egymásra építését; a kompatibilitás megteremtésében elért eredmények objektívabb értékelését.

A kompatibilitás elért mértékét, fokát vizsgálva megkülönböztethetünk nem kompatibilis, részlegesen kompatibilis, feltételesen kompatibilis és teljesen kompatibilis rendszereket. [8]

Megkülönböztethetjük a kompatibilitás egyes szintjeit attól függően is, hogy a kompatibilitás kérdése az élet mely területén jelentkezik. Ezt a felosztási szempontot vizsgálva azt mondhatjuk, hogy az élet mindazon területein felmerülhet a kompatibilitás kérdése, ahol „rendszereket” különböztethetünk meg és a rendszerszemléletet alkalmazhatjuk. Ennek függvényében beszélhetünk például *társadalmi (politikai), gazdasági, szellemi* vagy *műszaki* kompatibilitásról. Ezek széles kompatibilitási szintek és a rendszerszemléletnek megfelelően további szintekre, alszintekre bonthatók.

A NATO legmagasabb politikai döntéshozó testülete, az Észak-atlanti Tanács maga is foglalkozott kompatibilitási kérdésekkel az 1999. április 23—24-i Washington D.C.-ben tartott ülésén. A Tanács által elfogadott Tagsági Akcióterv (MAP) című dokumentum célja „az aspiráns országok segítése a lehetséges jövőbeli tagságra való felkészülésben”. Ebben a dokumentumban a Tanács öt területet jelöl meg az aspiráns országok tagságra való felkészülésében. Ezek:

- a politikai és gazdasági kérdések;
- a védelmi/katonai kérdések;
- az erőforrási kérdések;
- a biztonsági kérdések;
- a jogi kérdések.

Az egyes kérdéscsoportok tartalmát vizsgálva megállapíthatjuk, hogy ezek a területek is tekinthetők egyfajta kompatibilitási szinteknek. Az egyes szinteken elért NATO-kompatibilitás tekinthető a jövőbeli NATO-tagság eléréséhez szükséges követelménynek, bár a dokumentum szerint: „A programot nem lehet úgy tekinteni, mint egy tagsági feltételeket tartalmazó listát.” [6]

A Magyar Honvédség szempontjából természetesen nem szükséges a kompatibilitási szintek ilyen széles körű vizsgálata. Elegendő azokra a szintekre koncentrálni a figyelmet, amelyek a Magyar Honvédség NATO kompatibilitása megteremtése céljából jelentőséggel bírnak. A Magyar Honvédségen belül a Magyar Légierő NATO kompatibilitását vizsgálhatjuk, mint a *haderőnemi kompatibilitás* egyik szintjét. A haderőnemi kompatibilitás fogalmát a [3] irodalom adja meg: „... az erők és eszközök azon képességeit szintetizálja, amelyek alapján lehet a haderőnemet, fegyvernemeket, vagy kijelölt részeit, NATO, vagy nemzeti alárendeltségben, de a NATO-csapatokkal való együttműködésben, közös célok elérése érdekében együttesen alkalmazni.”

A kompatibilitás problémakörét vizsgáló szakirodalom a légierő kompatibilitásának három szintjével foglalkozik: a *szellemi*-, a *strukturális*- és az *alkalmazási kompatibilitással*. A *szellemi kompatibilitás* széles kompatibilitási szint, amely az elvek és eljárások azonosságát, a tervezési és elhatározás-meghozatali rendszerek összehangolását, a kommunikáció és együttműködés lehetőségének megteremtését, a szervezési, felkészítési és alkalmazási rendszerek adaptálását foglalja magába, és ennek megfelelően további szintekre bontható. Hasonlóan széles spektrumot fog át a *strukturális kompatibilitás*. Ez a fogalom lényegében azt jelenti, hogy haderő szervezeti felépítése, vezetési tagozódása, az egyes vezetők hatásköre, a csapatok nagysága, szervezete és felszerelése „csatlakoztatható”, illeszthető a NATO megfelelő rendszereihez. Az *alkalmazási kompatibilitás* pontos tartalmát a NATO stratégiai és napi céljai, szerepvállalása, a tagországoktól elvárt feladatok, illetve az ország vállalásai határozzák meg.

Ezenkívül a légierő kompatibilitásának problémakörén belül megkülönböztethetjük például a *doktrínalis*-, a *vezetési-tervezési*- és a *végrehajtoi kompatibilitás* szintjeit. [8]

A NATO HARCÁSZATI LÉGIERŐ VEZETÉSE

A *vezetés* általános érvényű meghatározás szerint „jellembeli, szellemi és szakmai képességeken nyugvó kreatív tevékenység, amely a döntési változatok mérlegelésére, közülük az optimális kiválasztására, megvalósításának vezetésére irányul és szabályozza az anyagi eszközök felhasználásának rendjét.” [4] Ugyanakkor a vezetés (a NATO terminológiában *command*) „hatalom (hatáskör) melyet a fegyveres erők egyik egyénére ruháztak a katonai erők irányításának, együttműködésének és ellenőrzésének céljából”. [2]

A vezetést tehát vizsgálhatjuk egyrészt, mint *tevékenységet* másrészt, mint *hatalmi jogkört* és végül, de nem utolsósorban, mint *rendszert*, amely a jogkört gyakorolja, illetve a tevékenységet végrehajtja. A rendszer két fő összetevője a *vezetési elvek*, amelyek alapján a tevékenység megvalósul és a *vezetés szervezete*, amely a tevékenységet megvalósítja. A vezetésen belül ezek az elemek szervek egységet képeznek (1. ábra). Így a vezetést folyamat jellegű egységnek kell tekintenünk, amelynek célja a katonai szervezet tevékenységének iránymutató, szabályozó és dinamikus befolyásolása egy bizonyos szándék, állapot elérése érdekében. [12]

1. ábra.

A vezetésnek — mint jogkörnek — a NATO-ban három alapvető fajtáját különböztetik meg. Ezek a következők [9, 10]:

- teljes körű vezetés¹. A jogkör a katonai élet minden elemére vonatkozik, így kiterjed a katonai műveletek, a felkészítés, ellátás, támogatás és biztosítás, adminisztráció, stb. területére. Csak nemzeti keretek között biztosított, tehát NATO-parancsnokok ezzel a jogkörrel nem rendelkeznek;
- hadműveleti vezetés². A jogkörrel felruházott parancsnok megtervezi és megszervezi a csapatok alkalmazását, feladatot szab az alárendeltek részére, ellenőrzi és értékeli a végrehajtást. A jogkör nem terjed ki a harc-biztosítás és az adminisztráció területeire;
- harcászati vezetés³. A jogkörrel rendelkező parancsnok egy adott harcászati feladat teljesítésére utasításokat, parancsokat adhat alárendeltjeinek. A jogkör az adott harcászati feladat teljesítésére vonatkozóan térben és időben korlátlan.

A hadműveleti vezetés jogköre magába foglalja a harcászati vezetés jogkörét, de a hadműveleti vezetés jogkörével rendelkező parancsnok ezt a jogkört átruházhatja. A légi hadműveleteket vezető vezetési szintek (ezekről később lesz szó) különböző feladatai és hatáskörei feltételezik a fentiek megfelelő lépcsőzetes parancsadási jogkört. A jogkör egy adott feladat végrehajtására kiadható (átruházható) vagy megosztható, de megtartható a magasabb szintű vezetés kezében is. [4]

A vezetés — mint tevékenység — négy fő elemet foglal magába: helyzetmegítélés (helyzetértékelés), tervezés, feladatszabás (irányítás), ellenőrzés (értékelés) [2, 4, 10]. A vezetés folyamatos tevékenység (2. ábra).

A *helyzetértékelés* alapjául a rendelkezésre álló információk szolgálnak. Ezek rendszerezése, összehasonlítása, kiválasztása és ábrázolása biztosítja a helyzetkép kialakítását. A helyzetképnek biztosítania kell a számításba vehető tényezők gyors és hatékony áttekintését és kiértékelését. Minél magasabb a vezetési szint, a helyzetkép annál átfogóbb, kevésbé részletes. A jól végrehajtott helyzetmegítélés az alapja a katonai erő (és így pl. a harcászati légierő) megfelelő vezetési folyamatának.

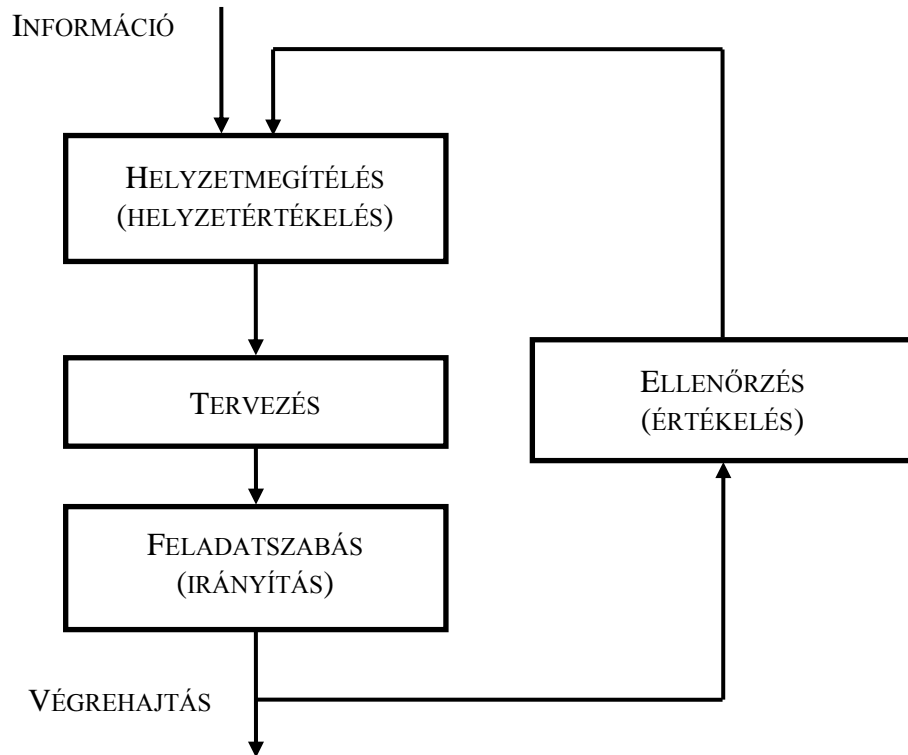
A *tervezési folyamat* a helyzetértékelésen alapul. A tervezéssel olyan intézkedéseket dolgoznak ki, amelyek biztosítják a megadott feladat végrehajtását. A tervezés vizsgálja az együttműködés és az egyeztetett tevékenység lehetőségeit a többi parancsnokkal, kutatja a rendelkezésre álló erők teljes kihasználhatóságát, kidolgozza és értékeli az alternatív változatokat és meghatározza a tevékenység legcélszerűbb irányát. A tervezés célja olyan részletes hadműveleti terv létreho-

¹ Full Command

² Operational Command

³ Tactical Command

zása, amely meghatározza a szükséges erőforrásokat, elvégzi a feladatok, személyi állomány és a felszerelés átcsoportosítását, kijelöli a felelősségi köröket és, ha szükséges, átruhazza a jogköröket a szervezeti struktúrán belül.

2. ábra.

A *feladatszabás* a tervezés eredményének gyakorlatba történő átültetése, amely félreérthetetlenül kifejezi a vezetés akaratát. A gyakorlatban a hadműveletre vonatkozó utasítások és parancsok kiadását jelenti a résztvevő egységek és szervezetek számára. Az irányítás során, ahol csak lehetséges, a „vezetés feladattal” elvet kell alkalmazni.

A hadművelet elért eredményei az *ellenőrzés* során kerülnek összehasonlításra az elért feladattal. Az ellenőrzés magába foglalja az események figyelését és elemzését és lehetővé teszi a parancsnok számára, hogy a kitűzött cél elérése érdekében a saját erők által végrehajtott tevékenység hatékonyságát értékelje, valamint a hiányosságokat korrigálja. Az ellenőrzés eredményei visszahatnak a helyzetértékelésre és befolyásolják az új helyzetmegítélést.

A vezetés — mint folyamat — különböző vezetési szinteken valósul meg. Különbséget kell tenni hadászati, hadműveleti és harcászati vezetés között. [4]

A *hadászati vezetés* a szövetség és a tagállamok legfelsőbb politikai-katonai vezetését jelenti. Ezen a szinten születik döntés a védelmi stratégiáról, a háború lehetséges kiterjesztéséről vagy a háború befejezését célzó intézkedésekről.

A *hadműveleti vezetés* a legfelsőbb szintű katonai vezetési törzsek tevékenységeinek összességét jelenti. A hadműveleti vezetés nagyobb idő és tér dimenzióban gondolkodik, tervez és cselekszik. Ez a szint ülteti át lépésenként a hadműveleti tervezés hadászati célkitűzéseit a harcászati vezetés feladataiba.

A *harcászati vezetés* a csapatok közvetlen vezetésére vonatkozik, az előljáró hadműveleti célkitűzései és a légi hadviselési eszközök alkalmazási alapelvei szerint tevékenykedik.

A *vezetés — mint rendszer* — két fő eleme a *vezetési elvek*, amelyek alapján a tevékenység megvalósul, és a *vezetés szervezete*, amely a tevékenységet megvalósítja.

A *vezetési elvek* a vezetés filozófiájának egyik fontos szegmensét képezik. Különböző doktrínákban ezek vezetési elvekként vagy a vezetéssel kapcsolatos követelményekként jelentkeznek, tartalmilag különbözhetnek egymástól de ugyanazt a szellemiséget tükrözik [12]. A vezetési elvek olyan általános jellemzőkként értelmezhetők, amelyek megvalósításával, érvényesítésével a vezetési és végrehajtási folyamatok hatékonyan működtethetők.

A harcászati légierő vezetésének alapelvei, részletezés nélkül, felsorolásszerűen a következők [9, 12]:

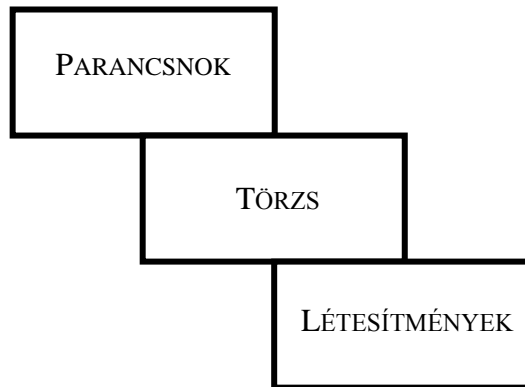
- a vezetés egységessége és rugalmassága;
- a vezetés folyamatossága;
- a vezetés integrációja;
- a vezetés decentralizációja;
- a mozgékonyosság;
- a magasfokú életképesség és megbízhatóság;
- az áttekinthető parancsnoki lánc, stb.

A felsoroltak csak a legáltalánosabb, doktrínákban leggyakrabban előforduló alapelvek. Ezek mellett egyes esetekben más elvek és követelmények is megfogalmazódhatnak a vezetéssel kapcsolatban. Az alapelvekkel kapcsolatban fontos annak megértése, hogy azok szemléletmódot jelentenek, és tevékenységben nyilvánulnak meg. Tehát soha nem lehet azt mondani, hogy egy adott alapelv egy adott intézkedésben nyilvánul meg.

A vezetési rendszer másik eleme a *vezetés szervezete, struktúrája*, amelyen keresztül a vezetési folyamat megvalósul, illetve amely a vezetést, mint jogkört gyakorolja. A vezetési folyamat eredményessége, sikeres végrehajtása alapvetően függ a létrehozott vezetési szervezettől. Fontos, hogy a vezetési szervezetek minden szinten tükrözzék az egységes vezetés elvét, akár funkcionális, akár földrajzi (területi) alapon vannak megszervezve.

A vezetési struktúra élén a katonai vezető (parancsnok) áll, aki egyszemélyi felelősséggel tartozik a vezetés eredményességéért, a kitűzött célok megvalósításáért. Ennek érdekében pontosan meghatározott jog- és hatáskörrel rendelkezik. A magasabb előjáró felé minden hadművelettel kapcsolatos ügyért a parancsnok viseli a felelősséget [2]. A katonai vezetővel szemben a légierő vezetése egy sor fontos követelményt támaszt, egyidejűleg megköveteli speciális szellemi, jellembeli, erkölcsi és fizikai tulajdonságok meglétét is. [4]

Az egyszemélyi vezető (parancsnok) munkáját *törzs* támogatja. A törzs struktúrájának tükröznie kell az alárendeltségben lévő erőforrások összetételét. A parancsnoklási és vezetési funkciók végrehajtásához a parancsnokok és törzsek megfelelő objektumokkal kell rendelkezzenek. Ezek magukba foglalják a hadművelési központokat és egy megfelelő hírendszert. A vezetési struktúra általános felépítését a 3. ábra mutatja. [2]

3. ábra.

A légierő vezetési rendszere a hadsereg katonai vezetési rendszerének részét képezi, amely együttműködik más vezetési rendszerekkel. A vezetési rendszer egy sor speciális követelménynek kell megfeleljen, mint például a teljesítő képesség, a megbízhatóság, a kompatibilitás, a biztonság vagy a túlélőképesség [4].

A légierő szervezetének felépítési és működési elvei a katonapolitikai célkitűzésekből, a katonaföldrajzi helyzetből és a légi hadviselés vezetési alapelveiből vezethetők le [4].

A szárazföldi haderő közvetlen támogatása részletes egyeztetést követel meg a harctevékenységi körzetben. Ezen tevékenység végrehajtásához *harcászati repülésirányító csoportok* létrehozására van szükség, amelyeket a nemzeti és a NATO-harcálláspontok szervezetébe építenek be. A légi és a haditengerészeti

hadműveletek szükséges koordinációját a harcászati és a hadműveleti szintű harcálláspontokon az *összekötő parancsnokságok* biztosítják. [4]

A vezetési rendszer fontos részét képezik a *vezetési eszközök*, amelyek biztosítják az információval történő ellátást. Ennek során megszerzik, továbbítják, feldolgozzák, valamint ábrázolják a vezetési folyamat szempontjából fontos információkat. A vezetési eszközök rendeltetése, hogy leegyszerűsítsék és alapvetően meggyorsítsák a vezetési folyamatot. A vezetési eszközök kiválasztását meghatározó szempontok közül legfontosabbak: a vezetési szint, az információk formája, tartalma, mérete és fontossága, valamint a továbbításhoz rendelkezésre álló idő.

A légierő harcálláspontjainak szoros információs rendszerben kell tevékenykedniük. Megbízható és hatékony kommunikációs eszközökkel kell rendelkezniük és közös vezetési információs rendszert kell képezniük. [4]

A légi helyzetet ábrázoló időbeni és átfogó kép döntő fontosságú a légi hadműveletek vezetése számára. Ezért a légierő információs és kommunikációs rendszerének a légi helyzetről késedelem nélkül kell információkat szolgáltatnia és továbbítania a hadműveleti és a harcászati vezetés harcálláspontjai részére.

A NATO új, háromszintű vezetési struktúrájában a légierő legmagasabb vezetési szintje a Légierő Komponens Parancsnokság⁴, amely a Regionális Parancsnokságnak van közvetlenül alárendelve. Bár a parancsnokság a légierő erőt a hadszíntéren belül kijelölt régióban vezeti, mégis szubregionális szintűnek számít, és a vezetési szint megfelel a szubregionális összhaderőnemi parancsnokság szintjének [9]. A Légierő Komponens Parancsnokság helyét a vezetési struktúrában a 4. ábra mutatja.

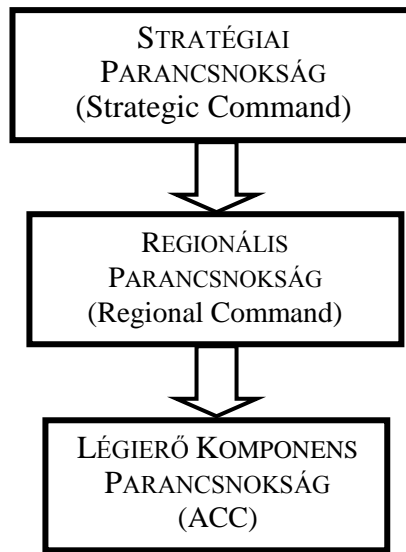
A légierő tevékenységének vezetését és irányítását speciális, a többi haderőnemtől eltérő működési jellemzőkkel és szervezeti felépítéssel rendelkező rendszer valósítja meg — a NATO Légi Vezetési és Irányítási Rendszere⁵. Ennek legfontosabb feladatai [9]:

- az alárendelt erők felhasználásának felügyelete;
- a rendelkezésre álló légtér felhasználásának irányítása;
- a légtérellenőrzés;
- a repülő-bevetések irányítása;
- a légiforgalom-irányítás.

A NATO Légi Vezetési és Irányítási Rendszerének tulajdonságai közül kiemelendő az alkotórészek kompatibilitása és interoperabilitása (itt a „kompatibilitás” fogalom NATO-ban használatos értelmezéséről van szó!) valamint a magas fokú integráltság és automatizáltság. A Rendszer szervesen illeszkedik a NATO katonai vezetési struktúrájába és lehetővé teszi a hadműveleti területen kívüli alkalmazást is.

⁴ ACC — Air Component Command

⁵ ACCS — Air Command and Control System

4. ábra

A Légi Vezetési és Irányítási Rendszer legfontosabb elemeit a [9] irodalom alapján mutatom be, elsősorban azokra az elemekre koncentrálva, amelyek a harcászati légi erő vezetésében fontos szerepet játszanak. Ezek az elemek a következők:

- *Egyesített Légi Hadművelési Központ*, amely a Légi Vezetési és Irányítási Rendszer központi eleme és feladatainak megfelelően négy elemet foglal magába:
 - tervezési részleg;
 - művelési részleg;
 - felderítő részleg;
 - összekötő részleg.
- *Légtérelenőrző Központ*, amely az Egyesített Légi Hadművelési Központ alárendeltségébe tartozó harcálláspont, és feladata a szövetséges légi hadműveletekben résztvevő repülőgépek tevékenységének irányítása és ellenőrzése, a légvédelmi rendszer működésének irányítása, a légi forgalom áramlásának szabályozása, valamint az általános légi helyzet folyamatos figyelemmel kísérése. A Légtérelenőrző Központ alárendeltségébe további vezetési pontok és irányító egységek tartoznak:
 - Légvédelmi Rakéta Hadművelési Központok,
 - Légitforgalmi Radarirányító Egységek,
 - Légtérelenőrző egységek.
- *Légi Hadműveletek Koordinációs Központja*, amely szintén az Egyesített Légi Hadművelési Központ közvetlen alárendeltségébe tartozó vezetési

pont és alapvetően a légi és szárazföldi hadműveletek integrációjával kapcsolatos szervező és irányító feladatokat lát el.

- *Harcászati Irányító Csoport*, amely a szárazföldi csapatok hadosztály, dandár, valamint zászlóalj szintű parancsnokságaihoz kirendelt és a Légi Hadműveletek Koordinációs Központjának alárendeltségébe tartozó irányító egység, és rendelkezik a harcmezőn történő önálló működéshez szükséges felszerelésekkel.
- *Repülőezred harcálláspont*, amely az Egyesített Légi Hadművelési Központ közvetlen alárendeltségébe tartozó vezetési pont. A 2-4 repülőszázadból és különböző biztosító, kiszolgáló alegységekből álló repülőezredek harci alkalmazásával kapcsolatos tervező, szervező és koordináló feladatok ellátását végzi. Alárendeltségébe tartoznak a *Repülőszázad Harcálláspontok*, amelyek feladatai a repülőszázad szintjén megegyeznek a repülőezred harcálláspont feladataival.
- *Légihelyzet-kép Előállító Központ*, amely az Egyesített Légi Hadművelési Központ alárendeltségében működve biztosítja a különböző felderítő berendezések és érzékelők mérési adatainak összegzését és az így kialakított valósidejű légihelyzet-kép megjelenítését és továbbítását a Légtérelenőrző Központnak és az Egyesített Légi Hadművelési Központnak. A Légihelyzet-kép Előállító Központ alárendeltségébe további adatgyűjtő és továbbító egységek tartoznak, mint például a *szenzorok mérési adatait összegző állomás* vagy a *jelentő állomások*.

A rendszer felépítése a gyakorlatban eltérhet a fent vázolt elméleti struktúrától, mert a NATO Légi Vezetési és Irányítási Rendszere koncepciójának kialakításakor figyelembe vették az egyes tagországok gazdasági lehetőségeit, valamint a helyi infrastruktúra jellemzőit és a nemzeti igényeket is. Így például kis területű tagállamok esetében találkozhatunk a fenti szervezeti elemek összevonásával.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az elmondottak alapján a Magyar Légierő vezetési kompatibilitásának megteremtését vizsgálhatjuk úgy, mint három alszinten elérendő kompatibilitást. Ez a három alszint a jogköri kompatibilitás, a tevékenységi kompatibilitás és a rendszer területi kompatibilitás. A rendszer területi kompatibilitáson belül pedig megkülönböztethetjük az elvi és a szervezeti kompatibilitás szintjeit. További kutatómunka tárgya lehet azoknak a feladatoknak a meghatározása, amelyek a fentebb meghatározott kompatibilitási szinteken a teljes kompatibilitás eléréséig a Magyar Légierő előtt állnak.

A vezetési kompatibilitás a Légierő teljes kompatibilitásának csak egy területe. További kompatibilitási szintek meghatározása és azok elemzése szintén képezheti kutatómunka tárgyát.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] AAP—6(U) NATO szakkifejezések és meghatározások szógyűjteménye (HVK EURO-ATLANTI IMCS. kiadványa, 1997).
- [2] A légierő doktrína AP—3000 (HVK Euro-atlanti IMCs, Budapest, 1997).
- [3] A légierő NATO integrációs feladatai (A Magyar Köztársaság Országgyűlés Elnöke és Külügyminisztere pályázatára készített „Mindenidős” légierő jellegű pályázati anyag kézírata).
- [4] A légierő vezetése és alkalmazása. HVK, Euro-atlanti IMCs, Budapest, 1997).
- [5] Amerikai tábornok bírálja a légierőnket. Népszabadság, 2000. április 28.).
- [6] Az Észak-atlanti Tanács 1999. április 23-24-i washingtoni ülésének dokumentumai: A Tagsági Akcióterv (MAP) NATO-tükör 2. szám, 1999. nyár, Dokumentáció melléklet, pp. D13-D16.
- [7] Hadtudományi Lexikon MHTT, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995.
- [8] KOVÁCS József: Kompatibilitás és NATO-kompatibilitás (Repüléstudományi Közlemények, XII. évfolyam 29. szám 379-384. oldal).
- [9] DR. KURTA Gábor szerk.: A légierő-hadművelet elmélete. Egyetemi tankönyv I. kötet, ZMNE, 2000.
- [10] NATO harcászati repülő doktrína. 1986. november HVK Euro-atlanti IMCs, Budapest, 1997.
- [11] NATO-jelentés a honvédség hiányosságairól. Népszabadság, 2000. április 6.
- [12] DR. RUTTAI—KRAJNC: A légi szembenállás vezetése a NATO-ban. Előadás, ZMNE HTK Légvédelmi Tanszék, 1998.